

Producentansvar på tekstiler i Danmark?

I Frankrig har en producentansvarsordning vist sig effektiv i forhold til at bringe økonomi ind i det system, der står for at indsamle og håndtere brugte tekstiler og tekstilaffald. Hos Tråsborg vil vi gerne rejse en diskussion om, hvor vidt en producentansvarsordning kan være en relevant vej fremad mod et (mere) cirkulært system for tekstiler i Danmark.

En producentansvarsordning er i korte træk en model for, hvordan man placerer ansvaret for de markedsførte produkter hos producenterne gennem hele produktets livscyklus – ikke mindst når produkterne i sidste ende bliver til affald. Særligt i EU findes der allerede mange eksempler på producentansvarsordninger for bl.a. emballager, elektronik, batterier og dæk og der ses nærmest lige så mange forskellige måder, hvorpå de europæiske medlemsstater har organiseret og tilpasset ordningerne til den relevante nationale kontekst.

På nuværende tidspunkt er Frankrig det eneste land i verden, som har introduceret et producentansvar på tekstiler fra husholdningerne. Ordningen blev introduceret i januar 2007, og den betyder, at alle producenter der markedsfører tøj, sko eller linned på det franske marked, skal sikre, at disse produkter bliver indsamlet og behandlet efter endt brug. I tillæg til selve loven om producentansvar har man i Frankrig også indført en række kvantitative mål for tekstilerne, herunder at minimum 50% af de mængder der introduceres på det franske marked i 2019 skal indsamles samt, at minimum 95% af de indsamlede mængder skal nyttiggøres, primært med fokus på genbrug og genanvendelse.

Den franske konstruktion

I Frankrig har stort set alle aktørerne valgt at organisere sig under en PRO (producentansvarsordningsorganisation), der på producenternes vegne varetager det fælles ansvar. PRO'en, som går under navnet EcoTLC, er en non-for profit enhed, der er finansieret af producenterne og som har til opgave at etablere og håndtere fælles aftaler med de aktører, der forestår indsamling og behandling af brugte tekstiler og tekstilaffald. Producenterne finansierer EcoTLC ved hjælp af gebyrer, hvis størrelse der som udgangspunkt er baseret på den mængde produkter, som den enkelte producent har markedsført året før. Men for at give incitament til bedre design og mere lukkede kredsløb, har man løbende introduceret forskellige differentieringsmuligheder for, hvordan en producent kan opnå "rabat" på sin betaling, herunder ved at anvende genanvendte fibre eller materialer i produkterne (enten pre-consumer eller post-consumer tekstiler) eller ved at dokumentere, at produkterne lever op til et vist niveau af holdbarhed.

Finansiering til at etablere og udvikle et system

Målet med at etablere et producentansvar på tekstiler i Frankrig var bl.a. at få etableret en egentlig infrastruktur for indsamling og behandling af brugte tekstiler og tekstilaffald, idet denne var yderst mangelfuld forud for lovens indførelse. Man ønskede et system for overvågning og sporbarhed af de franske tekstilflows samt øget kapacitet og performance i forhold til både sortering og genanvendelse. Den primære del af de gebyrer, som EcoTLC indsamler, går derfor til at give økonomisk støtte til de af producentansvarsordningen godkendte sorteringsfaciliteter. Ordningen er indrettet således, at sorteringsenhederne kun modtager økonomisk støtte for de mængder, som de modtager fra godkendte indsamlere. Støtten er baseret på, at sorteringsfaciliteterne leverer data for de sorterede mængder og for hvordan mængderne behandles, at de lever op til de fastsatte mål om bl.a. 90% nyttiggørelse samt mere generelt, at de kan præsentere gennemskuelige og gennemsigtige regnskaber.

I den seneste kontraktperiode, der udløb med udgangen af 2019, modtog sorteringsfaciliteterne €65 per ton, der blev sorteret til genbrug eller genanvendelse samt €20 per ton, der blev sorteret med henblik på at blive sendt til forbrænding med energiudnyttelse. I tillæg modtog sorteringsfaciliteterne ekstra støtte på mellem €50 og €125 i tilfælde af, at de havde øget sorteringskapaciteten eller ansat personer, som var på kanten af

arbejdsmarkedet. I 2017 havde det øgede behov for sortering skabt 1.400 fuldtidsjobs i Frankrig, hvoraf knap halvdelen gik til mennesker på kanten af arbejdsmarkedet. Indsamlerne modtager ikke økonomisk støtte, men har alligevel incitament til at blive godkendt, idet sorteringsfaciliteterne vil betale en højere pris for disses indsamlede mængder, da de selv, som nævnt, kun modtager støtte for sortering af de mængder, som er indsamlet af en godkendt indsamler.

I tillæg til de konkrete mål om øget kapacitet og performance inden for sortering og behandling, er den franske producentansvarsordning også etableret med henblik på at øge indsamlingen samt den borgerrettede kommunikation omkring brugte tekstiler og tekstilaffald. En mindre del af gebyrerne er derfor gået til, at lokale myndigheder kan introducere informationskampagner og til at give borgerne øget adgang til indsamlingscontainere. Endelig har en del af gebyrerne finansieret forsknings- og udviklingsprojekter inden for design, produktion og genanvendelse.

Er producentansvar relevant i en dansk kontekst?

I Frankrig har producentansvaret først og fremmest vist sig effektivt i forhold til at etablere den infrastruktur omkring indsamling og sortering af brugte tekstiler, som man på daværende tidspunkt manglede i landet. Med ordningen har man fået styr på mængder og flows, øget vidensniveauet, investeret i en lang række udviklingsprojekter og skabt nye arbejdspladser. Men til trods for, at producentansvaret har betydet, at indsamlingsraterne også er øget betragteligt, ser det imidlertid ikke ud til, at man med udgangen af 2019 når helt i mål med indsamling af 50% af de markedsførte mængder (data herfor er endnu ikke tilgængelige).

I Danmark starter vi på et andet niveau og indsamler allerede nu op imod halvdelen af de mængder, der sættes på markedet. Til gengæld har udviklingen i forhold til kvalitet og mængder af det brugte tekstil betydet, at det er blevet sværere og sværere at skabe en fornuftig økonomi omkring indsamling, sortering og behandling af de danske tekstiler, ligesom vi fortsat mangler sporbarhed og gennemsigtighed i systemet. Samtidig er det en kendsgerning, at systemet er omkostningstungt i form af den professionelle, manuelle arbejdskraft, som er nødvendig, hvis vi fortsat skal kunne forsyne genbrugsmarkedet med gode kvalitetsvarer. Det vil også gælde i fremtiden, når automatisk sortering med henblik på genanvendelse udvikles og effektiviseres.

Hos Tråsborg ønsker vi derfor at starte en dialog om, hvordan vi kan bringe økonomien (tilbage) i sektoren samtidig med, at vi højner standarden for, hvad sektoren kan levere i forhold til bl.a. gennemsigtighed, sporbarhed og miljømæssig performance. Vi bakker naturligvis op om de nye europæiske regler og rammer og ønsker i den forbindelse at være med til at gøre Danmark klar til at håndtere de kommende krav inden for tekstilområdet bedst muligt. Producentansvarsordningen er blot én mulighed, men hos Tråsborg ser vi positivt på idéen, og ønsker dermed at starte en dialog med både offentlige og private aktører inden for området, for at diskutere om, og i så fald hvordan, en producentansvarsordning kan være en relevant vej frem mod en (mere) cirkulær tekstiløkonomi i Danmark. Svenskerne er allerede i gang med at undersøge, hvordan et producentansvar kan se ud i en svensk kontekst mens hollænderne og briterne også er gået i gang med at diskutere mulighederne. Skal Danmark være de næste?

Referencer

- Bukhari, M. A., Carrasco-Gallego, R, and Ponce-Cuego, E. (2018): *Developing a national programme for textiles and clothing recovery*, Waste Management & Research 2018, Vol. 36(4) 321–331
- EcoTLC hjemmeside www.ecotlc.fr
- EuRIC Position on EPR schemes for textiles, EuRIC April 15, 2020
- Hogg, D., Sherrington, C., Papineschi, J., Hilton, M., Massie, A. and Jones, P. (2020): *Study to Support Preparation of the Commission's Guidance for Extended Producer Responsibility Schemes*, European Commission, Directorate-General for Environment, pp 211-215
- Miljøstyrelsen (2018): *Kortlægning af tekstilflows i Danmark*, Miljøprojekt nr. 2017
- Nordin, H. L. (2020): *Översikt: status för textilt producentansvar i Europa*, IVL Rapportnummer U 6236
- WRAP (2018): *UK textiles EPR*, Prepared by WRAP, written by Sophie Richard